

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์

ที่ อธ. ๖/๒๕๕๔

เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจในการจัดทำบัญชีเกี่ยวกับ

ลูกหนี้ด้วยคุณภาพของบริษัทหลักทรัพย์

ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ด. ได้ออกประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กธ. ๕/๒๕๕๔ เรื่อง การจัดทำบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้ด้วยคุณภาพของบริษัทหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ (“ประกาศฉบับที่ ๒”) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กธ. ๓๓/๒๕๕๓ เรื่อง การจัดทำบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้ด้วยคุณภาพของบริษัทหลักทรัพย์ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการจัดทำบัญชีลูกหนี้ด้วยคุณภาพประเภทลูกหนี้ผ่อนชำระและหลักเกณฑ์อื่น บางประการให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในมาตรฐานการบัญชี และให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น นั้น

เพื่อให้บริษัทหลักทรัพย์เข้าใจรายละเอียดและปฏิบัติตามข้อกำหนดที่แก้ไขเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง สำนักงานขอชักซ้อมความเข้าใจในสาระสำคัญของประกาศดังกล่าว ดังนี้

๑. นิยาม “ลูกหนี้ผ่อนชำระ”

ประกาศฉบับที่ ๒ ได้แก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับรู้รายได้และการจัดชั้นมูลหนี้ของลูกหนี้ผ่อนชำระทุกประเภทให้เป็นอย่างเดียวกันเพื่อให้สอดคล้องกับ

มาตรฐานการบัญชี ทั้งนี้ ไม่ว่าลูกหนี้ผ่อนชำระรายนั้นจะเป็นลูกหนี้ผ่อนชำระซึ่งทำสัญญาตามมาตรฐาน ลูกหนี้ผ่อนชำระอื่น หรือลูกหนี้ผ่อนชำระที่เข้าข่ายเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ ๓๔ เรื่อง การบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา

๒. เกณฑ์การรับรู้รายได้จากลูกหนี้ผ่อนชำระ

๒.๑ ก่อนการใช้บังคับประกาศฉบับที่ ๒ บริษัทหลักทรัพย์จะเริ่มรับรู้รายได้ตามเกณฑ์สิทธิสำหรับลูกหนี้ผ่อนชำระได้ก็ต่อเมื่อลูกหนี้รายนั้นได้ผ่อนชำระหนี้ตามกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหกงวดติดต่อกันแล้ว แต่ข้อกำหนดในประกาศฉบับที่ ๒ นี้ประสงค์จะให้บริษัทหลักทรัพย์พิจารณาข้อเท็จจริงโดยรวมที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ผ่อนชำระเป็นรายกรณี โดยในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ลูกหนี้ผ่อนชำระรายใดจะสามารถชำระหนี้ได้จริงตลอดอายุของสัญญา บริษัทหลักทรัพย์ก็สามารถรับรู้รายได้ดอกเบี้ยจากลูกหนี้ผ่อนชำระรายนั้นตามเกณฑ์สิทธิได้ทันทีภายหลังจากทำสัญญาผ่อนชำระ

๒.๒ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในทางปฏิบัติ บริษัทหลักทรัพย์อาจกำหนดระยะห่างของงวดการผ่อนชำระสำหรับลูกหนี้แต่ละรายไว้แตกต่างกันได้ กล่าวคือ สัญญาบางฉบับอาจกำหนดงวดการผ่อนชำระเป็นรายเดือน บางฉบับกำหนดเป็นรายสองเดือน หรือบางฉบับกำหนดเป็นรายหกเดือน ฯลฯ และโดยที่สัญญาที่กำหนดระยะห่างของงวดไว้นี้ยาวย่อมทำให้บริษัทหลักทรัพย์มีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในการได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้สูงขึ้น ดังนั้น ตัวอย่างของกรณีที่ถือว่ามีความไม่แน่นอนในการเรียกเก็บเงินต้นและดอกเบี้ยจากลูกหนี้ ซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศฉบับที่ ๒ จึงรวมถึงตัวอย่างความไม่แน่นอนที่อาจเกิดจากระยะห่างของงวดการผ่อนชำระไว้ด้วย ดังนี้

๒.๒.๑ กรณีสัญญากำหนดงวดการผ่อนชำระห่างกันเป็นระยะเวลา
ไม่เกิน ๓ เดือน

หากลูกหนี้รายดังกล่าวไม่มีการชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ย
เกินกว่า ๓ เดือน บริษัทหลักทรัพย์ต้องหยุดรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตามเกณฑ์สิทธิของ
ลูกหนี้รายนั้นตั้งแต่เดือนที่ ๔ เป็นต้นไปจนกว่าลูกหนี้จะได้มีการชำระหนี้สำหรับ
งวดที่ยังไม่ได้ชำระจนครบถ้วนแล้ว บริษัทจึงสามารถเริ่มรับรู้รายได้ดอกเบี้ยของ
ลูกหนี้นั้นตามเกณฑ์สิทธิต่อไปได้

ตัวอย่างที่ ๑ ลูกหนี้ นาย ก. ทำสัญญามีกำหนดชำระดอกเบี้ยทุกสิ้นเดือน
ภายหลังการทำสัญญาปรากฏว่านาย ก. เริ่มค้างชำระดอกเบี้ย โดยชำระงวดล่าสุด
ในงวดเดือนสิงหาคม ๒๕๔๔

ในกรณีนี้บริษัทหลักทรัพย์ยังสามารถรับรู้รายได้ดอกเบี้ยจาก นาย ก. ตามเกณฑ์
สิทธิได้ในเดือนกันยายน ตุลาคม และพฤศจิกายน ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลา
๓ เดือนถัดจากงวดล่าสุดที่ได้รับชำระ แต่บริษัทหลักทรัพย์จะต้องหยุดรับรู้รายได้
ดอกเบี้ยจากลูกหนี้ นาย ก. ตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๔๔ เป็นต้นไป

ตัวอย่างที่ ๒ จากตัวอย่างที่ ๑ หากต่อมาในเดือนมกราคม ๒๕๔๕ นาย ก.
ได้นำเงินมาชำระให้แก่บริษัทหลักทรัพย์สำหรับดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้ชำระทั้งหมด ๕ งวด
(กันยายน ๒๕๔๔ - มกราคม ๒๕๔๕) บริษัทหลักทรัพย์สามารถกลับมารับรู้
รายได้ดอกเบี้ยตามเกณฑ์สิทธิได้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ เป็นต้นไป

ตัวอย่างที่ ๓ ลูกหนี้ นาย ข. ทำสัญญามีกำหนดชำระดอกเบี้ยทุกสิ้น ๒ เดือน
ภายหลังทำสัญญาปรากฏว่านาย ข. ค้างชำระดอกเบี้ย โดยชำระงวดล่าสุดในงวด
เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๔๔

ในกรณีนี้บริษัทหลักทรัพย์ยังสามารถรับรู้รายได้ดอกเบี้ยของ นาย ข. ตามเกณฑ์สิทธิได้ในเดือนเมษายน พฤษภาคม และมิถุนายน ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลา ๓ เดือนถัดจากงวดที่ได้รับชำระล่าสุด แต่บริษัทหลักทรัพย์จะต้องหยุดรับรู้รายได้ดอกเบี้ยของลูกหนี้ นาย ข. ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๔ เป็นต้นไป

๒.๒.๒ กรณีสัญญากำหนดงวดการผ่อนชำระห่างกันเป็นระยะเวลาเกิน ๓ เดือน

ในกรณีนี้ให้ถือว่ายังไม่มีความแน่นอนเพียงพอที่บริษัทหลักทรัพย์จะรับรู้รายได้ของลูกหนี้รายดังกล่าวตามเกณฑ์สิทธิได้ จนกว่าจะมีหลักฐานที่ชัดเจนและทำให้เชื่อได้ว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่บริษัทหลักทรัพย์จะได้รับชำระหนี้ตามสัญญาทั้งหมดเท่านั้น

๒.๓ นอกจากนี้ในกรณีที่สัญญากำหนดให้งวดการผ่อนชำระมีระยะห่างกันเป็นเวลาไม่เกิน ๓ เดือน และกำหนดจำนวนดอกเบี้ยที่ลูกหนี้จะต้องชำระในแต่ละงวดต่ำกว่าจำนวนดอกเบี้ยที่คำนวณได้ตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (effective rate) อย่างมีนัยสำคัญ กรณีนี้ประกาศฉบับที่ ๒ กำหนดให้บริษัทหลักทรัพย์ต้องถือว่าลูกหนี้รายดังกล่าวยังค้างชำระดอกเบี้ยในแต่ละงวดดังกล่าวอยู่ถึงแม้ว่าลูกหนี้จะสามารถชำระดอกเบี้ยตามงวดและจำนวนที่ระบุในสัญญาได้ก็ตาม

ตัวอย่างที่ ๔ บริษัทหลักทรัพย์ทำสัญญากับลูกหนี้ผ่อนชำระรายหนึ่งซึ่งมีมูลหนี้ทั้งหมด ๕๐๐,๐๐๐ บาท ตามสัญญากำหนดให้ลูกหนี้ผ่อนชำระเงินเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท

หากคำนวณจำนวนเงินที่ลูกหนี้จะต้องผ่อนชำระตลอดอายุสัญญาด้วยอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ ๘ แล้ว จำนวนดอกเบี้ยที่ลูกหนี้จะต้องผ่อนชำระ

จะเท่ากับประมาณเดือนละ ๓,๓๐๐ บาท ดังนั้น การที่สัญญาผ่อนชำระกำหนดให้ลูกหนี้ชำระเงินเพียงเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ถือได้ว่าจำนวนดอกเบี้ยตามสัญญาดังกล่าวแตกต่างจากจำนวนดอกเบี้ยที่คำนวณตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอย่างมีนัยสำคัญในกรณีตามตัวอย่างนี้ บริษัทหลักทรัพย์จึงสามารถรับรู้รายได้ดอกเบี้ยค้างรับได้เพียงเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ในช่วงระยะเวลา ๓ เดือนแรกของการทำสัญญาเท่านั้น หลังจากนั้น จะรับรู้รายได้ดอกเบี้ยก็ต่อเมื่อได้รับชำระแล้ว

๓. เกณฑ์การจัดชั้นและตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้ผ่อนชำระ

๓.๑ เนื่องจากระยะเวลาการชำระคืนของลูกหนี้ไม่ได้เป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ ประกาศฉบับที่ ๒ นี้ จึงได้ยกเลิกข้อกำหนดเดิมที่ให้บริษัทหลักทรัพย์ต้องจัดชั้นสงสัยสำหรับมูลหนี้ส่วนที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนเกินกว่า ๕ ปีนับตั้งแต่วันสิ้นงวดการบัญชีที่จัดทำงบการเงิน และได้วางข้อกำหนดใหม่ให้บริษัทหลักทรัพย์จัดชั้นสงสัยหนี้โดยพิจารณาจากความ เป็นไปได้ที่จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้เท่านั้น กล่าวคือ ให้บริษัทหลักทรัพย์จัดชั้นลูกหนี้ผ่อนชำระเฉพาะลูกหนี้รายที่มีความไม่แน่นอนในการเรียกเก็บเงินต้นและดอกเบี้ยซึ่งลูกหนี้รายที่มีความไม่แน่นอนดังกล่าวก็คือ ลูกหนี้ผ่อนชำระรายที่บริษัทหลักทรัพย์ต้องหยุดรับรู้รายได้ตามเกณฑ์สิทธิตามที่ได้กล่าวในหัวข้อที่ ๒. ของประกาศกักข้อมความเข้าใจฉบับนี้

๓.๒ ในการจัดชั้นมูลหนี้และการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ให้บริษัทหลักทรัพย์ดำเนินการดังนี้

๓.๒.๑ มูลหนี้ในส่วนที่สูงเกินกว่าหลักประกัน ให้จัดชั้นสงสัยและตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญร้อยละ ๑๐๐

๓.๒.๒ มูลหนี้ในส่วนที่ไม่เกินหลักประกัน ให้บริษัทหลักทรัพย์ จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน โดยไม่ต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ตัวอย่างที่ ๕ บริษัทหลักทรัพย์ทำสัญญากับลูกหนี้ผ่อนชำระรายหนึ่งมีมูลหนี้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท กำหนดระยะเวลาผ่อนชำระ ๑๐ ปี โดยลูกหนี้ได้จัดให้มีหลักประกัน มูลค่า ๑๘๐,๐๐๐ บาท

มูลหนี้รวม ๓๐๐,๐๐๐ บาท	มูลหนี้ ๑๒๐,๐๐๐	หลักประกัน ๑๘๐,๐๐๐
	มูลหนี้ ๑๘๐,๐๐๐	

ให้บริษัทหลักทรัพย์พิจารณาว่า ลูกหนี้รายดังกล่าวเป็นลูกหนี้ที่ห้ามรับรู้อย่างใด ตามเกณฑ์สิทธิตามประกาศหรือไม่ และดำเนินการดังนี้

การรับรู้อย่างใดของ ลูกหนี้ผ่อนชำระ	มูลหนี้ส่วนที่สูงกว่าหลักประกัน (๑๒๐,๐๐๐ บาท)		มูลหนี้ส่วนไม่เกินหลักประกัน (๑๘๐,๐๐๐ บาท)	
	การจัดชั้น	ค่าเผื่อหนี้ สงสัยจะสูญ	การจัดชั้น	ค่าเผื่อหนี้ สงสัยจะสูญ
ลูกหนี้ที่รับรู้อย่างใดตาม เกณฑ์สิทธิ	ไม่ต้องจัดชั้น	ไม่ต้องตั้ง	ไม่ต้องจัดชั้น	ไม่ต้องตั้ง
ลูกหนี้ที่ห้ามรับรู้อย่างใด ตามเกณฑ์สิทธิ*	จัดชั้นสงสัย	ร้อยละ ๑๐๐	จัดชั้นต่ำกว่า มาตรฐาน	ไม่ต้องตั้ง

* ลูกหนี้ที่เข้าข่ายจัดชั้น บริษัทหลักทรัพย์จะต้องเปิดเผยมูลหนี้ที่จัดชั้นไว้ในหมายเหตุประกอบ
งบการเงิน

๔. การกลับรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

๔.๑ ในกรณีของลูกหนี้ทั่วไปหรือลูกหนี้อื่นรายใดที่บริษัทหลักทรัพย์ เคยตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ครบถ้วนร้อยละ ๑๐๐ ในมูลหนี้ในส่วนที่สูงกว่า หลักประกันแล้ว หากต่อมาบริษัทหลักทรัพย์ได้ทำสัญญาผ่อนชำระกับลูกหนี้รายดังกล่าว บริษัทหลักทรัพย์จะสามารถกลับรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้นั้นได้เฉพาะ กรณีที่บริษัทหลักทรัพย์มีหลักฐานที่ชัดเจนและทำให้เชื่อได้ว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ ที่บริษัทหลักทรัพย์จะได้รับชำระหนี้ทั้งหมดจากลูกหนี้นั้น เช่น ลูกหนี้นำหลักประกัน มาวางเพิ่มเติม เป็นต้น

๔.๒ ในกรณีของลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ ตัวอย่างดังต่อไปนี้ อาจพิจารณา ได้ว่ายังมีความไม่แน่นอนที่บริษัทหลักทรัพย์จะได้รับชำระหนี้ทั้งหมดจากลูกหนี้นั้น ดังนั้น บริษัทหลักทรัพย์จะต้องไม่กลับรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ได้ตั้งไว้เดิม ของลูกหนี้รายดังกล่าว

๔.๒.๑ ลูกหนี้ตามสัญญาผ่อนชำระที่กำหนดให้ชำระหนี้จำนวนน้อย ในช่วงแรกและชำระหนี้จำนวนมากในช่วงหลังของสัญญา โดยไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน ซึ่งสามารถแสดงได้ว่าลูกหนี้จะมีรายได้จากแหล่งใดมาชำระหนี้ดังกล่าวได้ทั้งหมด

๔.๒.๒ ลูกหนี้ตามสัญญาผ่อนชำระที่กำหนดงวดการชำระหนี้ แต่ละงวดห่างกันมาก และไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนซึ่งสามารถแสดงได้ว่าลูกหนี้จะมี รายได้จากแหล่งใดมาชำระหนี้ได้ตามงวดที่กำหนดไว้ในสัญญา

๔.๒.๓ ลูกหนี้ที่ไม่มีรายได้ประจำหรือไม่มีแหล่งที่มาของรายได้แน่นอน ที่จะทำให้เชื่อได้ว่าลูกหนี้จะสามารถชำระหนี้ได้ทั้งหมดตามสัญญา

๔.๒.๔ ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งอาจไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะ ชำระหนี้สินให้เจ้าหนี้ได้ทุกราย

๕. การคำนวณมูลค่าของหลักประกัน

ประกาศฉบับที่ ๒ ได้แก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับราคาที่จะนำมาใช้ในการคำนวณมูลค่าหลักประกันบางรายการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชี โดยกำหนดให้ใช้ราคายุติธรรมในการคำนวณมูลค่าบัตรเครดิตเงินฝาก และหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินอื่น

ทั้งนี้ คำว่า “ราคายุติธรรม” หมายความว่า จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กันในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยนและสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะของผู้ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

๖. วันมีผลใช้บังคับ

ให้บริษัทหลักทรัพย์ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่แก้ไขใหม่ตามประกาศฉบับที่ ๒ สำหรับงบการเงินงวดสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป ยกเว้นข้อกำหนดการรับรู้รายได้ของลูกหนี้ผ่อนชำระ ให้เริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

ประสาร ไตรรัตน์วรกุล

เลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์